

APUNTS SOBRE EL PROJECTE ESCOLAR SUNTON

PEP COSTA-PAU

Aquests textos acompanyen uns
muntantges àudio-visuals que utilitzem
per a presentar l'Escola als pares que
volen inscriure els seus fills.

Hem pensat que, com que els ha-
via confeccionat en Pep, podem ser fi-
dels a la seva paraula i, a la vegada,
servirien per a explicar, breument, les
línies mestres de l'Escola, que és el
que em demanàveu.

h. Pau

SÚNION, UNA PEDAGOGIA AL SERVEI DEL PAÍS

SÚNION és el nom d'un cap geogràfic de l'Àtica, regió de Grècia que s'enfonsa dins el mar Egeu. Al bell cim, arran del mar, s'hi alcen les ruïnes de les columnes dòriques d'un temple dedicat a Posidó, déu del mar.

Antics grecs, gent marinera i feta a l'emigració, saludaven amb llàgrimes d'enyorament, quan es feien mar enllà, les columnes de Súnion, darrera visió de la seva pàtria. Iles tornaven a saludar amb crits d'entusiasme quan, de retorn, era el primer far de la pàtria que albiraven. Per als qui s'acomiadaven i per als qui retornaven, les columnes de Súnion, eren, doncs, el darrer i el primer signe de la seva llar. Súnion era l'evocació simbòlica de la pàtria.

Antics catalans, a l'Edat Mitjana, gent marinera, també, i feta a l'emigració, varen viure molt temps (eren temps de conquestes) al Ducat d'Atenes. Ells també saludaren, amb entusiasme, sí, i amb nostàlgia, també, aquestes mateixes columnes. Emigrants de Catalunya, fets a la mar, fa molts i molts anys sentiren les columnes de Súnion, com el primer i el darrer signe d'una nova llar catalana vora el mar, al cor de l Mediterrani.

En el segle passat, durant la Renaixença, poetes i savis de la nostra terra desvetllaren l'enyorament antic de la Mediterrània. La dissort ibèrica feia revivre en la consciència dels catalans la crida secular de la seva vocació històrica oberta al mar i a l'Europa... Súnion tornà a ser en boca dels poetes, l'evocació d'un passat que no s'havia d'haver oblidat i que calia ressucitar per tal que aquesta nostra trista, pobre, bruta i dissortada pàtria esdevingués solidària d'una Europa i d'un mar que li feren de bressol en néixer.

Fa dotze anys -temps molt difícils per a la nostra identitat catalana quan començàvem l'Escola, vàrem pensar que posats a triar-li un nom, el de Súnion podia molt bé ser l'humil suggeriment, per a qui ho volgués, que la nostra petita pàtria pot ser molt gran si aconsegueix de fer-se solidària amb la seva història, amb la seva Mediterrània, amb la seva Europa.

Des del seu naixement, l'any 1974, vàrem pensar en Súnion com una experiència pedagògica per a adolescents, com una escola original que fos capaç de fomentar uns nivells d'aprenentatge per al nostre jovent superiors als del sistema tradicional.

Avui Súnion és una comunitat escolar de 700 alumnes i 38 professionals de la pedagogia; no hi ha personal subaltern. Cada un de nosaltres formem part d'una àrea didàctica i d'un consell pedagògic. Hi ha quatre consells pedagògics, un per a cada curs, des de cada consell l'equip de professors que el formen i que s'anomenen consellers, segueix col·legiadament, el procés educatiu general de tot un curs, i en especial de cada un dels grups naturals que el componen: entrevistes personals, sessions d'autocrítica, reunions amb els pares i l'alumne... El ritme de reunions de l'equip de professors és bastant intens: reunions generals, per àrea, de consell pedagògic, etc. L'objectiu, en definitiva, és l'animació del procés d'aprenentatge de la comunitat escolar que abasta totes les tasques, des de la neteja fins a les funcions de govern, cap d'elles queda al marge del procés educatiu.

Des de cada àrea, els professors elaboren conjuntament, els muntatges didàctics de cada matèria i cerquen la presentació de cada tema de la forma més racional, coherent i atractiva possible. Un muntatge didàctic programat en equip, permet que cada tema pugui ser utilitzat de forma polivalent. El tema de l'energia, per exemple, pot ser desenvolupat des de la perspectiva de la física o de l'ecologia, de la química o de l'economia, de la geografia o de la història.

L'Escola és per a cada noi i noia la comunitat oberta i entranyable on pot anar i trobar per a ell mateix les justes respostes als seus interrogants, la comunitat on la llibertat d'expressar-se i de debatre entre companys està garantida, -és cada noi i noia que a la llarga es fa forjant la seva pròpia ideologia-.

Molt més enllà de la política, la nostra catalanitat és tel·lúrica, arrelada al seny de la nostra terra. Si la nostra pedagogia és l'art del sentit comú, la nostra Institució no podia deixar de ser catalana. Quan Súnion proclama la seva catalanitat no fa més, el cap i a la fi, que comprometre el seu esforç de cada dia per ajudar els nois i noies, promoció rera promoció, a saber conèixer el nostre país, perquè coneixent-lo amb més profunditat puguin també estimar-lo millor. Perquè és només estimant-lo que pot haver-hi promocions de nois i noies que es facin homes i dones al servei del País.

APRENDRE A APRENDRE

L'Escola s'obre a les 9 del matí i resta oberta tot el dia fins a les 9 de la nit. Al llarg de tot el dia la comunitat escolar hi viu i hi treballa. Sempre diem que Súnion és per als nostres adolescents una escola i un club, un lloc de treball i un lloc de convivència. Abans que tot, emperó, alló que esperem tots de Súnion és que sigui la gran oportunitat per aprendre a aprendre.

Per aconseguir aquest objectiu l'Escola compta amb el Muntatge Didàctic Programat amb que proposa a l'alumne un seguit de continguts, informacions i d'activitats per realitzar, de tal manera que cada tema de cada assignatura és presentat a través del seu propi muntatge didàctic que inclou el que anomenem dossier, unes comunicacions audio-visuals, un programa d'activitats d'experimentació i comprovació, una bibliografia específica. Tots i cada un dels temes de totes les assignatures es presenten i s'expliquen en un dossier. Al dossier hi ha una guia del tema, el professor orienta metodològicament el noi, li explica els objectius del tema, les idees fonamentals, li dona suggerències. Hi ha una ampla exposició del tema amb una sèrie de textos i documents, s'ofereixen diverses seqüències d'activitats per realitzar abans, durant i després de l'estudi del tema: vocabularis, experiències, consultes a fer, qüestionaris, propostes d'investigació personal.

No hi ha classes en el sentit tradicional, és a dir, els alumnes no depenen del professor els nois no el segueixen, és el professor que segueix els alumnes, i així els va convocant individualment o per grups més petits i més grans segons les necessitats del desenvolupament de cada tema o activitat i al ritme de l'aprenentatge que van fent els mateixos alumnes: debats, explicacions magistrals, problemes, pràctiques, comentaris de text, etc...

Al cap del temps previst, el professor convoca els alumnes a donar comptes de la feina feta, tema per tema; els alumnes de Súnion venen a tenir una prova cada dia:

- per escrit o oralment
- en la posada en comú amb els companys del seu grup i amb les preguntes del professor i dels mateixos companys
- fent un treball de creació pròpia
- explicant-se públicament
- o mostrant l'activitat apresada

Una prova cada dia perquè l'aprenentatge del ritme en el treball promou la constància i l'autodisciplina i perquè la capacitat d'estar sempre a punt per respondre de la feina que es va fent, promou el sentit de responsabilitat i la madures personal.

L'alumne, hem vist, disposa dels recursos del muntatge didàctic programat, de l'assistència dels professors, de la col.laboració dels companys i gaudeix, especialment, d'un temps determinat, del seu temps. Saber-se'l distribuir amb profit és essencial, per això l'horari escolar és funcional i flexible, és a dir, canvia cada setmana d'acord amb les necessitats de cada activitat i del procés de l'aprenentatge dels alumnes. L'horari marca la distribució general del temps per a tota la comunitat escolar. A partir d'ell i en relació amb ell cada alumne fa la seva pròpia composició i en virtut de la seva capacitat d'autodeterminació decideix la seva actuació al llarg del dia, al llarg de la setmana. No hi ha timbres ni campanes, cada alumne es mou dintre la comunitat escolar amb absoluta autonomia al llarg de tota la jornada.

Un dia darrera un altre el noi és convocat a l'exigència de la seva pròpia autodisciplina, ha d'esforçar-se per moltes coses, però després de tot aquest esforç, després de la prova de cada dia, el que ens interessa a Súnion no és tan que el noi i la noia hagi après moltes coses -diuen que la cultura és allò que queda quan s'ha oblidat tot, i per a nosaltres la cultura no és una categoria del saber sinó una categoria del ser, és a dir una manera de ser-. El que ens importa, doncs, és que el noi aprengui a assumir els seus compromisos, a situar-se amb seny, aptitud i generositat davant de qualsevol situació de la vida.

En una paraula, no es tracta tant que aprengui moltes coses, sinó que aprengui a aprendre.

EL GRUP NATURAL

A la població escolar de Súnion, no s'hi dona la divisió per cursos en el sentit tradicional. La base de la seva estructura social és el **grup natural**, és a dir, l'equip entranyable i cooperatiu d'uns 10 adolescents que decideixen viure i convidaure junts dintre la gran comunitat de Súnion.

Des del començament de curs nois i noies s'autoelegeixen els uns als altres segons les coneixences que van fent, segons les afinitats que van comprovant. Poden canviar de grup a cada nova avaluació, de manera que les llistes de cada curs es fan i es refan segons decideixen entre ells el mateixos alumnes. Hi ha grups que han hagut de canviar sovint, n'hi ha d'altres que perduren de primer fins a COU. En general, els nostres adolescents tendeixen a defensar fortament l'estabilitat del propi grup perquè els és, efectivament, garantia de seguretat i d'ajuda entranyable. La solidesa que solen mostrar els grups naturals és sorprenent, i admirables els nivells d'amistat que s'hi forgen un any i un altre.

El grup natural realitza, en general, totes les seves activitats en equip: el treball, la tertúlia, la gestió escolar, la reflexió pedagògica. Concretament, cada un dels components del grup natural assumeix en relació als seus companys dues responsabilitats ben concretes: la funció de **monitor** d'una assignatura determinada i la funció de **delegat** d'un servei determinat. De tal manera que a cada grup natural hi ha, com a mínim, un monitor per a cada assignatura del curs i un delegat per a cada un dels serveis generals de la comunitat.

El conjunt dels **monitors** d'una assignatura amb el professor ve a ser, doncs, el consell d'aquella assignatura dintre del curs: preparen les activitats que després hauran de realitzar amb els companys del grup. Cada monitor, doncs, dirigeix determinades tasques de la matèria dintre del grup. La seva responsabilitat consisteix, en general, a vetllar perquè l'activitat de l'assignatura dintre del grup es faci d'una manera més eficaç, més cooperativa.

El monitor no substitueix mai el professor, la seva missió és dinamitzar l'activitat d'una assignatura dintre del grup. El compromís de procurar-ho posa a prova cada dia el sentit de solidaritat, d'ajuda entre companys i la capacitat de responsabilitzar-se en relació amb els altres.

Tots els alumnes de Súnion s'inscriuen, al començament de curs en una de les 10 **comissions** de servei: biblioteca, medi ambient, àudio-visual, informàtica, comunicació, disseny, laboratori, manteniment, equipament, editorial i intendència. Cada una d'aquestes comissions té la missió de cobrir tots els serveis que necessita la comunitat. A cada grup natural hi ha un **delegat** per a cada comissió; ve a ser-ne l'enllaç. És a través del seu propi grup natural que tots i cada un dels nois i noies de Súnion participen en la gestió col·lectiva de la vida comunitària.

- Els delegats de laboratori en mantenen la infraestructura i preparen les pràctiques i els muntatges d'experimentació.
- Els delegats de manteniment i equipament són els responsables que tot estigui net i endreçat i procuren que no falti el material que cal a cada lloc.
- Els delegats d'intendència serveixen al bar i menjador, treballen a la cuina i surten a comprar al mercat.
- Els delegats d'editorial imprimeixen els dossiers i textos, en general, els arxiven i els reparteixen.
- Els delegats de biblioteca codifiquen la bibliografia, controlen i reparteixen els llibres i vetllen perquè l'ambient d'estudi s'hi mantingui.
- Els delegats de disseny són els responsables de la decoració artística de la casa, de la seva ambientació funcional i participen en la confecció de l'horari de la setmana.
- Els delegats d'àudio-visual treballen a la sala d'enregistrament i al laboratori fotogràfic, componen els muntatges, projecten les sessions i preparen per al company els programes d'àudio-visió corresponents
- Els delegats de medi ambient es preocupen de la jardineria i vetllen per la higiene i el benestar comunitari.
- Els delegats d'informàtica confeccionen programes per a diverses assignatures, s'encarreguen de la conservació i manteniment dels ordinadors, preparen el material que han d'utilitzar els companys i el codifiquen.

En el fons del fons de tota aquesta experiència comunitària hi ha present una realitat molt important; la vida. Aquest és, en darrer terme, l'objectiu que cada un dels nois i noies que creix i es fa a Súnion al llarg de quatre anys, quan en surti, es senti, efectivament, que és més apte per a la vida